

Handläggare
Henrik Gustafsson
Vattenmiljöenheten
henrik.gustafsson@havochvatten.se

Datum 2022-04-21 **Dnr** 1759-21

Havs- och vattenmyndigheten

Sammanställning av inkomna yttranden gällande remiss av vägledning ”Att fastställa miljö kvalitetsnormer för ytvattenförekomster i överensstämmelse med bevarandemål för arter och naturtyper”

Bakgrund

Havs- och vattenmyndigheten remitterade vägledningen ”Att fastställa miljö kvalitetsnormer för ytvattenförekomster i överensstämmelse med bevarandemål för arter och naturtyper” till myndigheter och andra berörda perioden 2021-06-03 till 2021-09-15. Totalt inkom 67 yttranden, tabell 1. 25 svarade att de avstod från att yttra sig eller att de inte hade något att erinra.

Tabell 1 - svarande på remissen

Domstolsverket
Riksantikvarieämbetet
Energimyndigheten
Kammarkollegiet
SGU
SMHI
Svenska Kraftnät
Sametinget
Sveriges Fiskevattenägarförbund
Energiföretagen Sverige
Fortum Sverige AB
Lantbrukarnas Riksförbund
Norrlands vattenkraftförening
Sveriges hembygdsförbund
Sveriges kommuner och regioner
Vattenhistoriskt Nätverk
Svenska Vattenkraftförening
Swemin
Länsstyrelse (15 länsstyrelser svarade).
Vattenmyndighet (5 vattenmyndigheter svarade. Några svarade tillsammans med respektive länsstyrelse).
Kommun (29 kommuner svarade varav 23 kommuner avstod eller lämnade ”inga synpunkter”).
Mark och miljödomstolen (Två svarade där båda avstod från att yttra sig).

Inkomna yttranden

Nedan följer en gruppering och kortfattad sammanställning av inkomna yttranden och synpunkter med ett kort bemötande från Havs- och vattenmyndigheten. Flera direkta synpunkter som är omhändertagna i vägledningen redovisas inte här, till exempel disposition och utveckling av vissa avsnitt. Det samma gäller flertalet korta kommentarer, frågor, förslag och liknande i anslutning till olika avsnitt i remissen. Även information om hur remissinstanser ser på brister inom vattenförvaltningen idag är inte med i denna sammanställning såvida det inte finns en koppling till vägledningen. Generella synpunkter kring den nationella planen för omprövningen av

vattenkraften (NAP), energipolitik, vattenverksamhet m.m. har inte tagits med då det ligger utanför vad denna vägledning omhändertar. Några remissvar har lämnat kommentarer till upplevda brister i befintlig lagstiftning. Dessa synpunkter har inte heller tagits upp och kommenterats då de ligger utanför myndighetens mandat. För att ta del av kompletta yttranden hänvisas till Havs- och vattenmyndighetens diarium.

Arter utanför Natura 2000-områden

Flera remissinstanser efterfrågar vägledning kring hur arter utanför Natura 2000-områden ska hanteras vad gäller särskilda krav. Det gäller arter som flodpärlmussla (B-art), tjockskalig målarmussla (B- och N-art) och nejonögon (B-arter dvs. art av unionsintresse men där svenska populationer är undantagna från kravet på att bevarandeområden behöver utses).

Havs- och vattenmyndigheten: Vägledningen tar upp detta i avsnitt 1.3.4 och 3.1.1. En utgångspunkt för att ställa särskilda krav är att berörd ytvattenförekomst påverkar ett område som ingår i register över skyddade områden. Vägledning kring register över skyddade områden finns idag i vägledningen Kartläggning och analys av ytvatten (2007:3). Havs- och vattenmyndigheten är medveten om att denna vägledning är bristfällig i vissa delar och att det finns ett efterfrågat behov av ny eller kompletterande vägledning.

Avgränsning

Det efterfrågas vägledning kopplat till annan verksamhet än vattenkraft samt miljö kvalitetsnormer för kemisk status och grundvatten.

Havs- och vattenmyndigheten: Jämfört med remissversionen har fokus på vattenkraft tonats ner. Varför vägledningen inte omfattar fastställande av miljö kvalitetsnormer för kemisk status och grundvatten kommenteras i avsnitt 1.3.1 respektive 1.3.2. Det huvudsakliga syftet med metoden i vägledningen är att identifiera de särskilda krav på kvalitet i vattenmiljön som behöver ställas för att skydda arter och naturtyper inom Natura 2000-områden. Detta förfarande är generellt och användbart oberoende av typ av påverkan på det skyddade området. Havs- och vattenmyndigheten planerar att ta fram en vägledning för analys av påverkan och riskbedömning för andra typer av påverkanskällor och miljökonsekvenser Detta med syfte att ligga till grund för att fastställa miljö kvalitetsnormer för alla vattenförekomster, inte bara de som ligger inom skyddade områden.

Bedömningsgrunder

Det framförs synpunkter på begränsningar i befintliga bedömningsgrunder för klassificering av status.

Havs- och vattenmyndigheten: Att utveckla bedömningsgrunder är en del av den adaptiva vattenförvaltningen. Arbete pågår för att utveckla biologiska bedömningsgrunder känsliga för hydromorfologi i ett projekt inom myndighetens [program för Vattenmiljö och vattenkraft](#).

Bevarandeplaner och Natura 2000

Synpunkter har inkommit om upplevda brister vid införandet av Natura 2000-områden i Sverige. Det har också inkommit synpunkter vad gäller innehåll i bevarandeplaner och processen kring att fastställa dem. Det efterfrågas även mer artvis vägledning och naturtypsvägledning.

Havs- och vattenmyndigheten: Vägledningen hanterar inte processen kring utpekande av Natura 2000-områden i Sverige eller processen kring framtagande av bevarandeplaner. Vägledningen kommenterar Natura 2000 och bevarandeplaner kort i avsnitt 1.3.6 och i övrigt hänvisas till bevarandeplansvägledning från Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. Vägledningsarbete kring naturtyper och arter är ett pågående arbete.

Expertbedömningar

Det ställs frågor kring de olika bedömningar som vattenmyndigheten behöver göra i metodens olika steg och hur dessa bedömningar hänger ihop med den expertbedömning som ska göras vid statusklassificeringen enligt 2 kap. 10 § HVMFS 2019:25.

Havs- och vattenmyndigheten: Vägledningen tar upp tre typer av bedömningar som vattenmyndigheten behöver göra. I avsnitt 2.2 Steg 1a (Bedöm om bevarandemålen och de ekologiska behoven innebär särskilda krav) ska vattenmyndigheten bedöma om bestämmelserna för det skyddade området ställer särskilda krav avseende en enskild parameter eller kvalitetsfaktor. Vattenmyndighetens bedömning bör ske i samverkan med den organisatoriska del av länsstyrelsen som hanterar förvaltning och skydd av natur. Vid denna bedömning behövs således experter. Det är dock inte fråga om en sådan expertbedömning som görs vid statusklassificering enligt 2 kap. 10 § HVMFS 2019:25. En bedömning behövs även i metodens Steg 3 (Riskbedöm: Kan kvalitetskraven uppfyllas?). Denna typ av bedömning är reglerad i 9 § i HVMFS 2017:20. Riskbedömningen ska resultera i information om miljökonsekvenserna, av den samlade påverkan från mänskliga verksamheter, innebär en risk för att samtliga kvalitetskrav (även de särskilda kraven) inte uppfylls. Det avser dels den påverkan som identifierats i påverkansanalysen enligt vattenförvaltningsförordningen, dels uppgifterna om hot och påverkan från bevarandeplanen. Hur bedömningarna ska dokumenteras framgår av metodens steg 8 (Dokumentera).

Fler exempel och ett fortsatt vägledningsarbete

Det framförs önskemål om fler exempel på hur särskilda krav kan identifieras och hur miljökvalitetsnormer kan formuleras och fastställas som följd av det. Det framförs behov av kompletterande vägledning eller handbok.

Havs- och vattenmyndigheten kommer att följa och utvärdera arbetet med att revidera miljökvalitetsnormer i Natura 2000-områden, bland annat inom ramen för uppföljningen av genomförandet av den nationella planen för omprövning av vattenkraften. Myndigheten kommer även att bevaka kommande praxis inom området. Vid behov och efter förmåga kommer fortsatt vägledning att ges, exempelvis som Frågor och svar på Havs- och vattenmyndighetens webbplats.

Förklarande av KMV vid Natura 2000-områden

Havs- och vattenmyndigheten: KMV omnämns kortfattat under avgränsning i avsnitt 1.3.3. I övrigt hänvisas till kommande vägledning inom området. En remissversion av vägledning kring KMV med svarsdatum 22 februari 2022 finns på myndighetens webbplats.

Natura 2000-tillstånd

Det efterfrågas vägledning kopplat till tillståndsprövning enligt Natura 2000-lagstiftningen. Det påtalas att ingen tydlig process finns i nuläget för vattenmyndigheternas arbete med att fastställa/revidera miljö kvalitetsnormer i fall där domstolen meddelat Natura 2000-tillstånd efter en regeringsprövning enligt 7 kap. 29 § miljöbalken. Detta kan innebära att miljö kvalitetsnormerna inte stämmer överens med de krav som gäller enligt Natura 2000-bestämmelserna.

Havs- och vattenmyndigheten: Vägledningen hanterar inte processen kring prövning av Natura 2000-tillstånd. Natura 2000-tillstånd nämns i avsnitt 1.3.5 med hänvisning till Naturvårdsverkets handbok 2017:1 samt i avsnitt 3.6.1.

Kunskapsbrist

Remissinstanser efterfrågar hur kunskapsbrist vad gäller arter och naturtyper i Natura 2000-områden ska hanteras.

Havs- och vattenmyndigheten: Eventuell kunskapsbrist omnämns i avsnitt 2.2.3 så här - "Vattenmyndigheten kan inte heller ställa några särskilda krav i normsättningen i de fall det saknas underlag eller råder kunskapsbrist som gör att det inte utifrån en bevarandeplan går att bedöma om de ekologiska behoven föranleder några särskilda krav".

Process för avvägning mellan samhällsintressen

Remissinstanser efterfrågar en tydligare process för hur avvägningen mellan samhällsintresset att skydda arter och naturtyper (de särskilda kraven/ miljö kvalitetsnormen) och samhällsintressen som vattenkraft och gruvnäring ska ske.

Havs- och vattenmyndigheten har ett pågående arbete kring detta inom vägledningsarbete gällande bland annat KMV och beslut om undantag och den därtill hörande bedömningen av orimliga kostnader.

Riskbedömning

Det framförs att beskrivningen av riskbedömningen i steg 3 inte följer eller hänvisar till Havs- och vattenmyndighetens ännu inte beslutade utkast på vägledning om Påverkansanalys och riskbedömning.

Havs- och vattenmyndigheten hänvisar inte till ovannämnda utkast på vägledning eftersom det utgör en ännu inte beslutad remissversion som behöver revideras. Hänvisning sker till befintlig lagstiftning i 9 § HVMFS 2017:20 (där hänvisning görs till vattendirektivets bilaga II 1.5) för hur riskbedömningen ska utföras samt vad den ska resultera i. Se bl a Faktaruta 3.8 i den nu publicerade vägledningen. Vattenmyndigheterna ska tillämpa 8 och 9 §§ HVMFS 2017:20 i avvaktan på att Havs- och vattenmyndigheten återkommer med vägledning om Påverkansanalys och riskbedömning.

Undantag

Vägledning efterfrågas kopplat till bestämmelserna om undantag, vad gäller Natura 2000, i vattenförvaltningsförordningen.

Havs- och vattenmyndigheten: Vägledningen omnämner undantag kortfattat under avsnitt 1.3.3 och avsnitt 3.6 och i övrigt hänvisas till befintlig och kommande vägledning inom området.

Åtgärdsanalys

Det har framförts frågor kring om det är vattenmyndigheterna som ska identifiera förbättringsbehov och ta ställning till de åtgärder som behövs för att uppfylla bevarandemålen.

Havs- och vattenmyndigheten: Se förtydligande jämfört med remissversionen i vägledningens avsnitt 2.7 och avsnitt 3.5. Vattenmyndigheten ska bedöma vilka åtgärder som är möjliga att genomföra för att säkerställa att normerna, vilket inkluderar de särskilda kraven, kan uppfyllas. Det innebär att vattenmyndigheten ansvarar för att, tillsammans med den länsstyrelse som ansvarar för respektive Natura 2000-område, ta ställning till vilka åtgärder som är möjliga att genomföra och i vilka vattenförekomster detta behövs. Åtgärderna ska framgå av de åtgärdsprogram som fastställs enligt vattenförvaltningsförordningen.